
Krigens humanitære kostnader

LEDER

KARI SCHRØDER HANSEN

kari.s.hansen@gmail.com

Kari Schrøder Hansen er generell kirurg og har bred erfaring fra internasjonalt arbeid for Helse Bergen, Legeforeningen og Folkehelseinstituttet. Hun har jobbet med humanitært arbeid for Røde Kors i Hellas, Bangladesh og Syria.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Sivilbefolkningen, og spesielt barna, er de største taperne i en krig.

Den russiske invasjonen i Ukraina vil føre til et enormt behov for humanitær hjelp – både blant de stridende, flyktninger og blant de mange millioner sivile i landet. Selv om vi kan forvente at opptil flere millioner vil flykte, vil det fortsatt være mange igjen i Ukraina, som har om lag 40 millioner innbyggere. Hvordan skal disse få matforsyninger, vann og strøm?

For å nå inn med humanitær hjelp vil det være helt nødvendig å samarbeide med lokale myndighetene og humanitære organisasjoner som allerede er i landet og har et lokalt nettverk. Heldigvis finnes det flere slike organisasjoner. Redd Barna og Flyktninghjelpen har vært aktive øst i Ukraina siden 2014 [\(1, 2\)](#). Røde Kors er til stede med sine nasjonale foreninger både i Ukraina og nabolandene og har et internasjonalt nettverk som koordinerer hjelpen mellom ulike land. Mange er ikke klar over at også russisk og hviterussisk Røde Kors bistår flyktninger fra Ukraina. Det finnes flere organisasjoner som allerede er i landet eller er i ferd med å etablere seg, og som vil kunne nå sivilbefolkningen. Også ulike FN-organisasjoner som UNICEF og Verdens helseorganisasjon (WHO) er tungt inne i Ukraina [\(3–5\)](#).

Sivilbefolkningen som bor i de krigsherjede områdene står i direkte fare for å bli lemlestet for livet eller drept i konflikter. I den grad sykehusene fremdeles fungerer, vil disse for mange type skader sannsynligvis bare kunne gi initial behandling. De medisinske behovene for oppfølging vil imidlertid bli store. I Syria som, i likhet med Ukraina, hadde fungerende sykehus før krigen rammet,

døde mange sent i forløpet som følge av infeksjoner som kunne vært forhindret. Etter hvert som tiden går, vil man også kunne forvente mangel på viktige medisiner, som for eksempel insulin, som vil kunne ha direkte medisinske konsekvenser.

Også på det mentale plan er konsekvensene store, ikke minst for barna. Frykten og sorgen er en stor del av barns hverdag under krig, og dette vil kunne prege dem i lang tid. Også barn langt unna konfliktområdene vil kunne kjenne frykten. Heldigvis kan barn i større grad enn voksne også glede seg og leke i perioder når de føler seg trygge. Når man skal hjelpe barn, er et av de første og viktigste målene å gi trygghet.

«Loven skiller ikke mellom angriper og forsvarer, eller hvem som har rett eller galt»

Folkeretten regulerer forhold mellom stater både i krig og fred. Russiske styrkers invasjon i Ukraina er et åpenbart brudd på folkeretten. Det finnes også en folkerett under krig, den såkalte internasjonale humanitærrett (International Humanitarian Law, IHL) (6, 7), som bygger på Genève-konvensjonene fra 1949 og tilleggsprotokoller fra 1977. Loven har til hensikt å redusere humanitære lidelser i krig ved å beskytte mennesker som ikke, eller ikke lenger, deltar aktivt i krigføring. Dette gjelder bl.a. sivile, sårede og krigsfanger. Loven skiller ikke mellom angriper og forsvarer, eller hvem som har rett eller galt, og de fleste humanitære organisasjoner følger lovens prinsipper. Dette innebærer at de fleste store humanitære organisasjonene også vil bistå i Russland dersom effekten av sanksjonene mot Russland skulle lede til humanitær krise for deler av den russiske befolkningen.

Det er viktig å skille mellom militære og sivile i en krig. I henhold til internasjonal humanitærrett er det forbudt å utføre angrep hvor det måtte forventes at skadene for sivile overskrider forventede direkte militære resultater. Det kan være ulike oppfatninger om hvor grensen for dette går.

Helsepersonell bør ha sin oppmerksomhet rettet mot den humanitære krisen i Ukraina. Sannsynligvis blir effekten størst dersom hjelpen kanaliseres gjennom humanitære organisasjoner som allerede har et nettverk for denne type hjelp. I skrivende stund er nok behovet størst for økonomisk bistand, slik at befolkningens basale behov kan dekkes. På sikt kan det også bli mer behov for ulike typer helsepersonell. Det er viktig at hjelpen er basert på behovet i Ukraina og mulighetene for at hjelpen faktisk kommer frem dit den trengs. Den skal *ikke* baseres på vårt behov for å hjelpe.

Hjelp til kriseområder forutsetter at bistandsarbeidere er trent for oppgaven. Helsepersonell som er interessert i å bistå, bør melde seg til aktuelle hjelpeorganisasjoner og få opplæring, slik at de er klare til å reise ut ved behov.

REFERENCES

1. Redd barna i Ukraina: 14 barn er drept og én million mennesker er på flukt. <https://www.reddbarna.no/aktuelt/redd-barna-i-ukraina/> Lest 4.3.2022.

2. Flyktningehjelpen. Vårt arbeid i Ukraina.
<https://www.flyktninghjelpen.no/herjobbervi/europa/flyktninghjelpen-i-ukraina/> Lest 4.3.2022.
 3. UNICEF. Emergency response to conflict in eastern Ukraine.
<https://www.unicef.org/ukraine/en/emergency-response-conflict-eastern-ukraine> Lest 4.3.2022.
 4. UNICEF. Barna i Ukraina hardest rammet.
<https://www.unicef.no/nyheter/krig-konflikt-og-overgrep/barna-i-ukraina-hardest-rammet> Lest 4.3.2022.
 5. Director General WHO. Deeply concerned over escalating health crisis in Ukraine. <https://www.who.int/news/item/24-02-2022-who-director-general-deeply-concerned-over-escalating-health-crisis-in-ukraine> Lest 4.3.2022.
 6. Krigens folkerett. Store norske leksikon. https://snl.no/krigens_folkerett Lest 4.3.2022.
 7. International Committee of Red Cross. What is International Humanitarian Law?
https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/what_is_ihl.pdf Lest 4.3.2022.
-

Publisert: 4. mars 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0189

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2025 Lastet ned fra tidsskriftet.no 25. desember 2025.